

**102/1 MK
KISWAHILI
KARATASI YA 1
INSHA
MWONGOZO WA KUSAHIHISHIA
MACHI 2021**

**THE KENYA NATIONAL EXAMINATIONS COUNCIL
KENYA CERTIFICATE OF SECONDARY EDUCATION**

KISWAHILI

KARATASI YA 1

**Mwongozo wa Kusahihishia
(SIRI)**

**MWONGOZO HUU WA KUSAHIHISHIA NI MILKI YA BARAZA LA MITIHANI YA
KITAIFA LA KENYA (KNEC) NA SHARTI KUREJESHA KWA BARAZA HILI
BAADA YA USAHIHISHAJI**

Mwongozo huu wa kusahihishia una kurasa 4 zilizopigwa chapa.

©2021 The Kenya National Examinations Council

1. Hii ni ripoti.

Yafuatayo yazingatiwe:

(a) **Muundo**

Sura ya ripoti idhihirike.

- (i) Kichwa – kionyeshe kiini cha uchunguzi.
- (ii) Utangulizi
  - Mtahiniwa ataje jopokazi: wanachama walioteuliwa, aliyetua jopokazi
  - Hadidu za rejea (Masharti na mipaka ya utekelezaji wa kazi iliyopangiwa jopokazi.)
  - Sampuli lengwa - habari zilikokusanywa.
  - Njia za ukusanyaji – hojaji, majadiliano, majadiliano kwenye vikundi.
- (iii) Mwili – hoja zijadiliwe humu; vichwa vidogo vitumiwe.
  - a) Sababu mapuuzo/matokeo
- (iv) Hitimisho
  - b) Mapendekezo
  - c) Hitimisho
- (vi) Sahihi, jina, tarehe (Kimalizio)

(b) **Maudhui**

Baadhi ya hoja ni:

- (i) Msisitizo mkubwa kwenye masomo ya kiakademia.
- (ii) Kutokuwa na vielelezo tosha vya watu waliofanikiwa kwa kufuatia masomo ya aina hii.
- (iii) Masomo haya kutohimizwa katika shule nyingi kwa sababu ya ukosefu wa vifaa.
- (iv) Ukosefu wa walimu waliohitimu katika taaluma hizi.
- (v) Shinikizo kutoka kwa wazazi – wanafunzi wajishughulisha na masomo mengine.
- (vi) Mtazamo hasi kuwa baadhi ya masomo kama vile ufundi wa mabomba ni duni.
- (vii) Hapajawa na mfumo bayana unaonyesha hatua ambazo mwanafunzi/mwanagenzi atapatia hadi pengine Chuo Kikuu.
- (viii) Mafunzo mengine ya kiufundi ni ghali.
- (ix) Vyuo vichache vya kiufundi katika sehemu za mashambani.
- (x) Vyuo vingine vya kiufundi vimegeuzwa kuwa vyuo vikuu, hivyo wanafunzi kutoona umuhimu wa vyuo vya kiufundi.
- (xi) Baadhi huenda wasimudu masomo ya kisayansi, hivyo kukata tamaa.
- xii) Masomo haya yanahitaji mtaji ndipo anayesomea apate ajira
- xiii) Mtazamo potovu kuwa masomo haya ni ya mapato ya chini.
- xiv) Walimu kuwafunja wanafunzi moyo.
- xv) Masomo haya hayana mvuto kwa wanafunzi.
- xvi) Masomo haya kuwafunja wanafunzi kuhurika wenyewe
- xvii) Mtazamo hasi wa kijimbo, mtamaduni, kiitikadi n.k.
- N/B Hoja zingine ziko wazi.
- * Apewe mkwazi wa hoja

✓ Maudhui
✓ Mpendekezo

pendekezo moja
Mtahiniwa atoe angaa mapendekezo mawili. Kwa mfano: Akiba mawiliau zaidi, ni bora zaidi. Asiye na mapendekezo, atakuwa amepungukiwa kinaudhudi hinyo asipite kwanzo cha 2 (ala. 10).
(i) Mtaala usisitize masomo ya kiufundi kuanzia ngazi za chini.
(ii) Vyuo vya Ualimu vihusishe ufundishaji wa masomo ya kiufundi. Kipengele Kingja kaimkwashe mwanafunzi atakesa 45
(iii) Serikali iongeze ufadhili kwa masomo ya kiufundi.
(iv) Kuwe na mfumo bayana unaoonyesha taaluma ambayo mwanafunzi atasomea akifuatia masomo ya kiufundi. akifuatia masomo ya kiufundi. ya kawaida atakuwa amepotoka kimbindo, hinyo atadiriwe vilinye.

2. Makala yaonyeshe umuhimu wa magazeti.

Sura ya Makala idhihirike.

Baadhi ya hoja ni:

- (i) Kujiua kuhusu yanayojiri nchini/ulimwenguni. * adhibiwe 45 iwapo atakesa sura ya Insha.
- (ii) Kupalilia usomaji wa mapana. * atakayepinga pekee amepotoka. kinaudhui.
- (iii) Hukuza ubunifu – mwanafunzi atajifunza mitindo mbalimbali ya uandishi. * atakayepinga na kuonyesha umuhimu apate mkwaji kwa umuhimu.
- (iv) Kufunzia/kujifunzia sajili ya magazeti. atakuwa amepungukiwa kimbindo.
- (v) Baadhi huwa na safu ya kufunzia vipengele vya lugha.
- (vi) Hukuza stadi za kuhariri.
- (vii) Hupalilia uwazaji wa kina, kwa mfano kupitia kujaza mraba.
- (viii) Kupalilia mazoea ya kusoma.
- (ix) Kufanikisha somo la maktaba.
- (x) Kupalilia mbinu za kitafiti/mazoea ya kudadisi.

3. Kuburudisha
Kuimarisha masomel kupitia kwa maswali na majibu.

Hii ni insha ya Methali.

Kisa kidhihirishe maana ifuatayo:

Mtu asipotia bidii katika jambo matokeo yake huwa hafifu.

AU

Kiasi cha kufanikiwa katika jambo hutegemea matayarisho/mikakati ambayo inawekwa.

Baadhi ya hali ambazo zinaweza kujitokeza ni:

- (i) Mwanafunzi kutojitayarisha ipasavyo kwa ajili ya mtihani na hatimaye kupata alama zisizoridhisha.
- (ii) Wakulima wakose kujiandaa ipasavyo, mwishowe wapate mavuno haba.
- (iii) Shirika likose kuweka mikakati ifaayo kuimarisha pato lake; lisipate faida, mwishowe lifilisike.
- (iv) Mlezi kutowaelekeza watoto ipasavyo, watoto kuinukia kuwa wasiotegemewa.

- (v) Mwajiri kutojaribu kuimarisha uhusiano wake na waajiriwa wake, migogoro izidi, uzalishaji mali uathirike vibaya.

Tanbihi

1. Vipengele vitatu vya kimuundo vijitokeze; Utangulizi, mwili, hitimisho.
2. Kichwa cha makala kidhihirike.
3. Sharti insha idhihirishe juhudi hafifu/mikakati hafifu/ukosefu wa kujiandaa, na baadaye hali/matokeo yasiyoridhisha.

4. ~~Atajaye juhudi cha gari atahusisha mtu mwingine atakuwa amejibu swali~~
5. ~~Ashughulitie pande zote mbili za methali. Atatayeshughulitika upande mmoja~~
4. ~~asipite alama loci.~~

Hii ni insha ya kibunilizi.

Mtahiniwa atunge kisa ambacho kinaoana na mwanzo huu.

Usimulizi unaweza kubainisha hali zifuatazo:

- (i) Msimulizi asimulie yaliyotokea baada ya kuwasili, labda hata anaibiwa.
- (ii) Msimulizi aonyeshe alikoenda baada ya kuwasili, labda anapokelewa na mwenyeji wake; kisha asimulie maisha yake huko kwa mwenyeji wake.
- (iii) Anaweza kuwa anapitia hapa tu; pengine anatoka garini kupumzika kabla ya kuendelea na safari yake. Baadaye anaendeleza usimulizi wake hadi panapoishia safari.
- (iv) Msimulizi anaweza kuanza kwa kauli hizi, kisha akaturudisha nyuma kusimulia kisa ambacho kinamleta hapa. (mbinu rejeshi)
- (v) Anaweza pia kusimulia maisha ya watu wa mji huu.

v) ~~Azikasa kunakati dandoo, lakini amelenga kisa, aadhibiwe kintindo.~~
v) ~~Akiandika kisa ndotoni, atakuwa amejibu swali, bera ioane na mahitaji ya swali.~~
vii) ~~Si lazima ataye mji wa Tifaruku.~~
ix) ~~kisa kiwe na kichwa.~~